

מסגרת פיקוחית למדידה ובקרה של חשיפות גדולות (LEX10-LEX40)

10. מטרות, תחולה והגדרות

מטרת ההוראה

10.1 במרוצת השנים נרשמו בעולם מקרי כשל של בנקים שנבעו מריכוזיות חשיפה לצד נגדי או לקבוצות צדדים נגדיים קשורים, כהגדרתם להלן. ההסדרה בנושא חשיפות גדולות פותחה ככלי להגבלת ההפסד המרבי שעשוי להיגרם לבנק במקרה של כשל פתאומי של הצד הנגדי, לרמה שאינה מסכנת את יכולת הפירעון של הבנק.

10.2 הוראה זו משלימה את ההוראות למדידה והלימות הון, מכיוון שאלו לא נכתבו במטרה להגן על תאגיד בנקאי מפני הפסדים גדולים הנובעים מכשל פתאומי של צד נגדי או של קבוצה של צדדים נגדיים. בפרט, דרישות ההון המזערי (נדבך 1) במסגרת ההוראות למדידה והלימות הון, מניחות באופן מרומז כי תאגיד בנקאי מחזיק בתיקים ברמת גרעיניות אינסופית (infinitely granular portfolios), ואינן לוקחות בחשבון במסגרת חישוב דרישות ההון סיכון ריכוזיות מכל צורה שהיא. בניגוד להנחה זו, סיכון ייחודי בשל חשיפות גדולות לצדדים נגדים ספציפיים או לקבוצות של צדדים נגדיים קשורים עשוי להימצא בתיקי האשראי הבנקאיים. אף על-פי שההתאמות המבוצעות במסגרת תהליך הסקירה הפיקוחית (נדבך 2), בשל סיכון הריכוזיות, עשויות לסייע בצמצום סיכון זה¹, התאמות אלה לא נועדו להגן על תאגיד בנקאי מפני הפסדים גדולים מאוד עקב כשל של צד נגדי או קבוצה של צדדים נגדיים קשורים. מסיבה זו, ההוראות למדידה והלימות הון אינן מספיקות להפחתה מלאה של הסיכון המיקרו יציבותי מחשיפות גדולות ביחס למשאבי ההון של התאגיד הבנקאי ויש להוסיף עליהן עוד מסגרת פשוטה עבור חשיפות גדולות המגנה על תאגיד בנקאי מפני הפסדים מערערי יציבות כתוצאה מכשל פתאומי של צד נגדי או קבוצה של צדדים נגדיים קשורים. כדי שתשמש כגיבוי לדרישות ההון מבוסס סיכון, יש לתכנן את מסגרת החשיפות הגדולות כך שההפסד המרבי האפשרי, שעלול להיגרם לתאגיד בנקאי בשל כשל פתאומי של צד נגדי או קבוצה של צדדים נגדיים קשורים, לא יסכן את המשך קיומו של התאגיד הבנקאי כעסק חי.

10.3 הטיפול בחשיפות גדולות עשוי לתרום ליציבות המערכת הפיננסית גם במספר דרכים אחרות. לדוגמה, הפסדים מהותיים במוסד פיננסי בעל חשיבות מערכתית (להלן - SIFI) אחד עלולים לעורר חשש לגבי כושר הפירעון של מוסדות פיננסיים אחרים מסוגו, וההשלכות ליציבות הפיננסית עלולות להיות הרות אסון. יש לפחות שני ערוצים עיקריים להדבקה זו. ראשית, משקיעים עלולים לחשוש כי למוסדות פיננסיים אחרים בעלי חשיבות מערכתית יש חשיפות דומות לאלה של המוסד הפיננסי שכשל, שנית, ובאופן ישיר יותר, משקיעים עשויים להיות מודאגים מכך של- SIFIs אחרים יש חשיפות ישירות גדולות ל- SIFI שכשל, כמו הלוואות או ערבויות לאשראי.

¹ תקן סיכוני שוק (MAR) מחייב מפורשות כי המודלים לניהול סיכון ספציפי בתיק למסחר יכללו סיכון ריכוזיות.

תחולה ורמת היישום

10.4 הוראה זו תוכננה כגיבוי וכהשלמה להוראות למדידה והלימות הון. על כן, יש להחילה וליישמה באותו אופן שבו נדרש להחיל את דרישות ההון מבוססות הסיכון כאמור בסעיף 20 להוראת ניהול בנקאי תקין מספר 201 בנושא "מבוא תחולה וחישוב דרישות", קרי על בסיס מאוחד ועל התאגידים המנויים בסעיף האמור ולרבות בנק חוץ.

10.5 לא אומץ².

10.6 יישום ההוראה על בסיס מאוחד משמעותו כי התאגיד הבנקאי נדרש לקחת בחשבון את כלל החשיפות לצדדים שלישיים בכלל הקבוצה המאוחדת, ולהשוות את סכומן להון רובד 1 של הקבוצה; בבנק חוץ, הון רובד 1 כמשמעות "הון עצמי" ברישיון בנק חוץ.

צדדים נגדיים ופטורים

10.7 על תאגיד בנקאי לקחת בחשבון חשיפות לכל צד נגדי כהגדרתו בסעיפים 10.8-א-10.18. הצדדים הנגדיים היחידים הפטורים מהוראה זו הם ישויות מסוג ריבונות בהתאם להוראות סעיף 30.32. סעיפים 30.32 עד 30.60 מפרטים את סוגי הצדדים הנגדיים הפטורים ממגבלת חשיפות גדולות או שעבורם נדרש טיפול ספציפי אחר. כל סוג חשיפה שאינו כלול בסעיפים 30.32 עד 30.60 כפוף מכל הבחינות למגבלת חשיפות גדולות.

10.7א על אף האמור בסעיף 10.7, חשיפה לתאגיד השייך לאותה קבוצת צדדים נגדיים בנקאית שאליה שייך התאגיד הבנקאי פטורה מהוראה זו.

הגדרת חשיפה גדולה

10.8 יש להגדיר את סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי לצדדים נגדיים או לקבוצות צדדים נגדיים קשורים כהגדרתם בסעיפים 10.9-10.18, כחשיפה גדולה, אם הוא שווה או עולה על 10% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי לאחר התאמות פיקוחיות וניכויים כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 202 בנושא "ההון הפיקוחי" (להלן - "הוראה 202") על פי הדיווח האחרון שהועבר לפיקוח על הבנקים בהתאם להוראת הדיווח לפיקוח מספר 838 בנושא "דוח רבעוני על מדידה והלימות הון" (להלן - "הון רובד 1"). יש למדוד את ערכי החשיפה כמפורט בפרק 30 להלן.

הגדרת צד נגדי

10.8א אדם, ובמקרה של יחיד - גם בן זוגו.

הגדרת קבוצת צדדים נגדיים קשורים

10.9 במקרים מסוימים, לתאגיד בנקאי עשויות להיות חשיפות לקבוצה של צדדים נגדיים עם קשרים או יחסי תלות ספציפיים, כך שאם אחד הצדדים הנגדיים כושל, כל הצדדים הנגדיים ייכשלו אף הם בסבירות גבוהה. לקבוצה כאמור, המוגדרת בהוראה זו כ"קבוצת צדדים נגדיים קשורים", יש להתייחס כצד נגדי אחד. במקרה זה, החשיפה המצרפית של התאגיד הבנקאי לכל הישויות היחידות הכלולות בקבוצה של צדדים נגדיים קשורים כפופה למגבלת חשיפות גדולות כמפורט בסעיפים 20.1 עד 20.4.

² לא אומץ.

10.10 שני צדדים נגדיים ייחשבו "קבוצת צדדים נגדיים קשורים" אם מתקיים לפחות אחד מהקריטריונים הבאים:

- (1) יחסי שליטה: אחד הצדדים הנגדיים שולט באופן ישיר או עקיף באחר.
- (2) תלות כלכלית: אם אחד מהצדדים הנגדיים יעמוד בפני קשיים פיננסיים, בפרט בקשיי מימון או פירעון, קיימת סבירות שכתוצאה מכך גם האחר יעמוד בפני קשיי מימון או פירעון.
- 10.11 על התאגיד הבנקאי להעריך את הקשרים בין צדדים נגדיים ביחס לתנאים 10.10(1) ו-10.10(2) לעיל, כדי לקבוע קיום של קבוצת צדדים נגדיים קשורים.
- 10.12 בעת ההערכה האם קיימים יחסי שליטה בין צדדים נגדיים, על התאגיד הבנקאי לקבוע באופן אוטומטי כי התנאי בסעיף 10.10(1) מתקיים כאשר מתקיימת "שליטה".
- 10.13 מבלי לפגוע בהוראות סעיף 10.12, על התאגיד הבנקאי להעריך קשרי שליטה בין צדדים נגדיים גם על פי הקריטריונים הבאים:

- (1) הסכמי הצבעה (למשל שליטה ברוב זכויות ההצבעה על פי הסכם עם בעלי מניות אחרים);
- (2) השפעה משמעותית על מינוי או פיטורי הגוף המנהלי, הניהולי או הפיקוחי של ישות, כגון: הזכות למנות או להעביר מתפקידם את רוב החברים בגופים אלה, או העובדה שרוב החברים מונו אך ורק כתוצאה ממימוש זכויות ההצבעה של ישות מסוימת;
- (3) השפעה משמעותית על ההנהלה הבכירה, למשל לישות יש הסמכות, על פי חוזה או בדרך אחרת, להפעיל השפעה שהיא בגדר שליטה על ניהול או מדיניות של ישות אחרת (למשל באמצעות זכויות הסכמה (consent rights) להחלטות עקרוניות);

(א) החזקה בשיעור הגבוה ביותר מבין המחזיקים של אמצעי שליטה מסוג כלשהו; קריטריון זה לא יחול על "משקיע מוסדי" כהגדרתו בתקנות הפיקוח על שירותים פיננסיים (קופות גמל) (כללי השקעה החלים על גופים מוסדיים), התשע"ב-2012, שהחזקתו באמצעי השליטה בתאגיד היא בשיעור שאינו עולה על 20%.

10.14 על התאגיד הבנקאי להתייחס גם לקריטריונים המפורטים בתקנים חשבונאיים מקובלים לגבי הנחיות איכותיות נוספות לקביעת שליטה.

10.15 גם כאשר נקבע כי מתקיימת שליטה על סמך אחד מהקריטריונים הללו, רשאי התאגיד הבנקאי להוכיח למפקח במקרים חריגים- למשל, עקב קיום נסיבות מיוחדות והגנות בתחום הממשל התאגידי- כי שליטה מעין זו אינה מביאה בהכרח לכך שהישויות הנוגעות בדבר מהוות קבוצת צדדים נגדיים קשורים.

10.16 בעת קביעת קשר על בסיס תלות כלכלית, על התאגיד הבנקאי לשקול, לפחות, את הקריטריונים האיכותיים הבאים:

- (1) כאשר 50% או יותר מסך התקבולים ברוטו או מסך ההוצאות ברוטו (על בסיס שנתי), של צד נגדי אחד נובעים מעסקאות עם צד נגדי אחר (למשל, בעל נכס נדל"ן מסחרי או למגורים ושוכר המשלם חלק משמעותי מדמי השכירות);

- (2) כאשר צד נגדי אחד ערב באופן מלא או חלקי לחשיפה של צד נגדי אחר, או חב בגינו באופן אחר, והחשיפה כה משמעותית עד שהערב עשוי להיקלע לכשל במקרה של דרישת תשלום;
- (3) כאשר חלק משמעותי מהייצור או מהתפוקה של צד נגדי אחד נמכר לצד נגדי אחר, שאינו ניתן להחלפה בקלות על ידי לקוחות אחרים;
- (4) כאשר מקור הכספים הצפוי להחזר ההלוואות של שני הצדדים הנגדיים זהה, ולאף אחד מהצדדים הנגדיים אין מקור הכנסה עצמאי אחר ממנו ניתן לפרוע את ההלוואה ולהחזירה במלואה;
- (5) כאשר סביר כי בעיות כספיות של צד נגדי אחד יגרמו לקושי של צדדים נגדיים אחרים לעמוד בפירעון מלוא התחייבויותיהם במועדן;
- (6) כאשר סביר שחדלות פירעון או כשל של צד נגדי אחד קשור לחדלות פירעון או כשל של האחר;
- (7) כאשר שני צדדים נגדיים או יותר מסתמכים על אותו מקור עבור רוב המימון שלהם, ובאירוע של כשל של המממן המשותף, לא ניתן למצוא מקור מימון חלופי - במקרה זה, סביר להניח שבעיות מימון של צד נגדי אחד יתפשטו לצדדים נגדיים אחרים עקב תלות חד-כיוונית או דו-כיוונית באותו מקור מימון עיקרי זהה.

10.17 עם זאת, ייתכנו נסיבות שבהן חלק מהקריטריונים המפורטים בסעיף 10.16 לא יעידו בהכרח על תלות כלכלית שמובילה לכך ששני צדדים נגדיים או יותר הם קשורים. אם התאגיד הבנקאי יכול להוכיח למפקח כי צד נגדי, הקשור בקשר כלכלי הדוק לצד נגדי אחר מסוגל להתגבר על הקשיים הפיננסיים, או אפילו על כשל של הצד הנגדי השני, על ידי מציאת שותפים עסקיים חלופיים או מקורות מימון חלופיים תוך פרק זמן נאות - אזי התאגיד הבנקאי אינו נדרש לצרף את הצדדים הנגדיים הללו לקבוצת צדדים נגדיים קשורים.

10.18 יש מקרים שבהם בחינה מעמיקה של תלות כלכלית אינה פרופורציונאלית להיקף החשיפות. לפיכך, על התאגיד הבנקאי לזהות צדדים נגדים פוטנציאליים על בסיס תלות כלכלית בכל אותם מקרים שבהם סך כל החשיפות לצד נגדי עולה על 5% מהון רובד 1.

הגדרת צד נגדי העוסק בפעילות ספקולטיבית

10.18 א צד נגדי המסווג לענף שירותים פיננסיים בהתאם לנספח 5 בפרק 651 להוראות הדיווח לציבור, והינו לקוח העוסק בפעילות ספקולטיבית כאמור בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 330 בנושא "ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך".

הגדרת צד נגדי מפוקח

10.18 ב לקוח מפוקח כהגדרתו בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 330 "ניהול סיכון אשראי הטמון בפעילות מסחר של לקוחות במכשירים נגזרים ובניירות ערך", וכן לקוח שהינו חבר בורסה בהתאם ל"חוק ניירות ערך, תשכ"ח - 1968" למעט - חש"ב נוסטרו כהגדרתו בתקנון הבורסה.

הגדרת קבוצת צדדים נגדיים בנקאית

10.18 ג צד נגדי שהוא תאגיד בנקאי, לרבות תאגיד בנקאי השולט בו, וכן כל התאגידים שבשליטתם. הגדרה זו לא תחול על מי שבדיו רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי לפי סעיף 36 בחוק הבנקאות (רישוי) התשמ"א - 1981 (להלן - "בעל רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי") וכן לא תחול על "תאגיד בנקאי

בהקמה" ו"תאגיד בנקאי חדש" כהגדרתם בהוראת ניהול בנקאי תקין מספר 480 "התאמות להוראות ניהול בנקאי תקין החלות על תאגיד בנקאי חדש".

20. דרישות

דרישת מינימום - מגבלת חשיפה גדולה

20.1 סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי לקבוצה של צדדים נגדיים לא יעלה על 25% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת.

20.1 א סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי לצד נגדי מהסוג המפורט להלן לא יעלה על 25% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת:

(1) צד נגדי "לא ידוע" כאמור בסעיף 30.46 להלן;

(2) צד נגדי שהוא בעל רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי;

(3) צד נגדי שהוא בנק או חברת ביטוח שהתאגד במדינה זרה, ובלבד שלצד הנגדי דירוג A- או עדיף מזה.

20.1 א (א) סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי לצד נגדי, שאינו מהסוג המנוי בסעיף 20.1 א, לא יעלה על 15% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת;

(ב) סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי, למעט של בעל רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי, לקבוצת צדדים נגדיים בנקאית לא יעלה על 15% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת.

20.1 ג סכום כל ערכי החשיפה של תאגיד בנקאי לצד נגדי העוסק בפעילות ספקולטיבית ואינו צד נגדי מפקח לא יעלה על 10% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת. מגבלה זו תחול גם על החשיפה המצטברת של צדדים נגדיים כאמור השייכים לקבוצת צדדים נגדיים קשורים.

20.1 ד סכום כל ערכי החשיפות הגדולות לא יעלה על 120% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי בכל עת. לעניין זה לא תיכלל חשיפה לצד נגדי אם היא כלולה בחשיפה לקבוצת צדדים נגדיים קשורים, וכן חשיפה של צד נגדי הנכלל ביותר מקבוצת צדדים נגדיים קשורים אחת תיכלל רק בקבוצת צדדים נגדיים קשורים שחשיפתה היא הגדולה ביותר.

20.2 יש למדוד את החשיפות כמפורט בפרק 30; לעניין הוראה זו "הון רובד 1" - כהגדרתו בסעיף 10.8.

20.3 חריגה מהמגבלות חייבת להישאר בגדר היוצא מן הכלל, ומחייבת אישור המפקח על הבנקים. על התאגיד הבנקאי לפעול לתיקון החריגה במהירות.

20.3 א חל שינוי בחשיפה לצד נגדי או לקבוצת צדדים נגדיים קשורים כתוצאה ממיזוג לוויים או משינויים בשליטה על הצד הנגדי או על קבוצת הצדדים הנגדיים הקשורים, וכתוצאה מכך נוצרה חריגה מהמגבלות, יוקטן סכום החריגה בשיעורים רבעוניים שווים תוך שנתיים מיום השינוי.

דרישת דיווח

20.4 תאגיד בנקאי ידווח לפיקוח על הבנקים בהתאם להוראת הדיווח לפיקוח מספר 810D.

30. מדידת חשיפה**עקרונות מדידה כלליים**

30.1 ערכי החשיפה שעל תאגיד בנקאי לקחת בחשבון כדי לזהות חשיפות גדולות לצד נגדי הם כל אותן חשיפות המוגדרות בהוראות למדידה והלימות הון. על התאגיד הבנקאי לקחת בחשבון חשיפות מאזניות וחשיפות חוץ-מאזניות הכלולות בתיק הבנקאי או בתיק למסחר, וכן מכשירים הכוללים סיכון אשראי של צד נגדי כמוגדר בהוראת ניהול בנקאי תקין מס' 203A בנושא "טיפול בסיכון אשראי של צד נגדי" (להלן - "הוראה 203A").

30.2 אין להוסיף את סכום החשיפה לצד נגדי המנוכה מההון לחשיפות אחרות לאותו צד נגדי לצורך מגבלת החשיפות הגדולות.¹

הגדרת ערך החשיפה

30.3 ערך החשיפה יוגדר כערך החשבונאי של החשיפה.²

30.4 ערך החשיפה למכשירים היוצרים סיכון אשראי של צד נגדי, שאינם עסקאות מימון ניירות ערך (SFTs), חייב להיות ערך החשיפה בכשל (EAD) על פי הגישה הסטנדרטית לסיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR).³

30.5 על התאגיד הבנקאי לחשב את ערך החשיפה עבור חשיפות הנובעות מעסקאות מימון ניירות ערך (SFTs), על פי השיטה המיושמת לחישוב דרישות ההון בגין חשיפות אלו.

30.6 למטרות הוראה זו, פריטים חוץ מאזניים יומרו לשווה ערך חשיפות אשראי באמצעות שימוש במקדמי המרה לאשראי כלהלן:

(1) מקדם המרה לאשראי בשיעור של 100% על התחייבויות (לרבות מותנות) למתן אשראי או להוצאת ערבות, למעט מחויבויות כאמור בסעיפים 83(א) ו-83(ב) להוראת ניהול בנקאי תקין 203 בנושא "הגישה הסטנדרטית - סיכון אשראי" (להלן - "הוראה 203"), ולמעט במקרה בו מימוש התחייבות כאמור מותנית בקבלת בטוחה המוכרת כמפחית סיכון אשראי כאמור בחלק ד' בהוראה 203, בהתאם לסכום המוכר להפחתה.

(2) מקדמי המרה כמפורט בסעיפים 83(i) עד 86א בהוראה 203, עם רצפה של 10%.

¹ גישה כללית זו אינה חלה כאשר החשיפה משוקללת ב-1,250%. במקרה זה, יש להוסיף חשיפה זו לכל חשיפה אחרת לאותו צד נגדי והסכום כפוף למגבלת חשיפות גדולות, למעט אם חשיפה זו פטורה באופן ספציפי מסיבות אחרות.

² לאחר ניכוי הפרשות ספציפיות להפסדי אשראי והתאמות שווי. לעניין זה, הפרשות ספציפיות להפסדי אשראי - כולל מחיקות חשבונאיות, הפרשות להפסדי אשראי בגין חובות שנמצאים בפיגור של 90 ימים או יותר והפרשות להפסדי אשראי בגין חובות שאינם צוברים הכנסות ריבית.

³ ראו הוראה 203A.

שיטות כשירות להפחתת סיכוני אשראי (CRM)

30.7 טכניקות כשירות להפחתת סיכוני אשראי למטרות חשיפות גדולות, הן אלו העומדות בדרישות הסף ובתנאי הכשירות להכרה בהגנת אשראי לא-ממומנת⁴ וביטחונות פיננסיים הכשירים למטרות הפחתת סיכון אשראי על פי הוראה 203.

30.8 בטל.

30.9 על התאגיד הבנקאי להכיר בטכניקה כשירה להפחתת סיכון אשראי במסגרת חישוב החשיפה, כל אימת שהוא השתמש בטכניקה זו לחישוב דרישות ההון בהוראה 203.

30.10 בהתאם להוראות שנקבעו בהוראה 203⁵, גידורים הכוללים אי-התאמה בתקופות לפירעון מוכרים רק כאשר מועד הפירעון המקורי שלהם הוא שנה אחת או יותר ומשך הזמן הנוטר לפירעון של המכשיר המגדר הוא לפחות שלושה חודשים.

30.11 אם קיימת אי-התאמה בתקופות לפירעון ביחס למפחיתי סיכון אשראי (ביטחונות, קיזוז מאזני, ערבויות וגזרי אשראי), המוכרים במסגרת הוראה 203, התאמת סכום הגנת האשראי למטרת חישוב חשיפות גדולות נקבעת על פי אותה הגישה המשמשת בהוראה 203⁶.

30.12 כאשר לתאגיד הבנקאי יש הסדרי קיזוז ברי אכיפה משפטית להלוואות ופיקדונות, הוא רשאי לחשב את ערכי החשיפה למטרות חשיפות גדולות על פי החישוב שבו הוא משתמש למטרות דרישות ההון - כלומר, על בסיס חשיפות אשראי נטו, בכפוף לתנאים שנקבעו לגבי קיזוז מאזני בהוראה 203⁷.

הכרה בשיטות להפחתת סיכון אשראי להקטנת החשיפה המקורית

30.13 על התאגיד הבנקאי להפחית את ערך החשיפה לצד הנגדי המקורי בסכום המוכר להפחתה על פי הטכניקות הכשירות להפחתת סיכון אשראי בהתאם להוראה 203.

הסכום המוכר הוא:

- (1) ערך החלק המוגן במקרה של הגנת אשראי לא-ממומנת (unfunded credit protection);
- (2) ערך החלק בחוב המוגן בביטחונות, על פי שווי השוק של הביטחון הפיננסי המוכר, כאשר התאגיד הבנקאי משתמש בגישה הפשוטה (סעיפים 129 ו-182-185 להוראה 203) למטרות חישוב דרישות ההון;
- (3) ערך הביטחונות המוכר בחישוב ערך החשיפה לסיכון אשראי צד נגדי, עבור מכשירים היוצרים סיכון אשראי צד נגדי כגון נגזרים מעבר לדלפק (OTC).
- (4) ערך הביטחון המתואם לאחר הפעלת מקדמי הביטחון הנדרשים, במקרה של ביטחון פיננסי כאשר התאגיד הבנקאי מיישם את הגישה המקיפה. מקדמי הביטחון המשמשים להפחתת סכום

⁴ המונח "הגנת אשראי לא-ממומנת" מתייחס כאחד לערבויות ונגזרי אשראי, אשר הטיפול בהם מתואר בפרק ד' להוראה 203 (סעיפים 140 - 141, 189 - 201 ב).

⁵ ראה הוראה 203 סעיפים 143 ו-204.

⁶ ראה הוראה 203 סעיפים 202-205.

⁷ ראה הוראה 203 סעיפים 139 ו-188.

הביטחונות הם המקדמים הפיקוחיים על פי הגישה המקיפה⁸. אין להשתמש במקדמי ביטחון המבוססים על מודלים פנימיים.

הכרה בחשיפות לספק הגנת אשראי

30.14 כל אימת שהתאגיד הבנקאי נדרש להכיר בהפחתת חשיפה לצד הנגדי המקורי בשל שיטה כשירה להפחתת סיכון אשראי, עליו גם להכיר בחשיפה לגורם המספק את הגנת האשראי. הסכום המיוחס לגורם המספק את הגנת האשראי הוא הסכום שבו הופחתה החשיפה לצד הנגדי המקורי (למעט במקרים שהוגדרו בסעיף 30.29).

חישוב ערך החשיפה עבור פוזיציות בתיק למסחר

30.15 לצורך חישוב החשיפה הכוללת של תאגיד בנקאי כלפי צד נגדי, על התאגיד הבנקאי להוסיף את כל החשיפות לצד הנגדי הנובעות מהתיק למסחר לכל החשיפות האחרות לצד נגדי זה הנמצאות בתיק הבנקאי.

30.16 החשיפות הכוללות בחלק זה תואמות את סיכון הריכוזיות המשווה לכשל של צד נגדי והנובע מחשיפות בתיק למסחר. לפיכך, יש להכפף את הפוזיציות במכשירים פיננסיים כגון אג"ח ומניות למגבלת החשיפות הגדולות, אך הריכוזיות בסחורות מסוימות או מטבעות מסוימים אינן כפופות למגבלה.

30.17 ערך החשיפה של מכשירי חוב פשוטים ומניות יוגדר כערך החשבונאי של החשיפה (כלומר שווי השוק המתאים של המכשירים).

30.18 מכשירים כגון חוזי החלף, חוזים עתידיים, חוזי אקדמה ונגזרי אשראי, יומרו לפוזיציות בהתאם להוראה 208⁹. מכשירים אלה יופרדו לשתי הרגליים שלהם. רק רגלי עסקאות המייצגות חשיפות בהיבט של הוראה זו יובאו בחשבון¹⁰.

30.19 במקרה של נגזרי אשראי המייצגים הגנה שנמכרה, החשיפה לישות ההתייחסות תהיה הסכום המגיע במקרה שישות ההתייחסות תגרום להפעלת המכשיר, בניכוי הערך המוחלט של הגנת האשראי¹¹. עבור שטרי חוב צמודי אשראי (CLN), על מוכר ההגנה לבחון את הפוזיציות הן באג"ח של מנפיק השטר והן בנכס הבסיס המצוין בשטר. עבור פוזיציות המגודרות על ידי נגזרי אשראי ראה סעיפים 30.25-30.28.

30.20 מדידת ערכי החשיפות של אופציות בהוראה זו שונה ממדידת ערך החשיפה לצורך חישוב דרישת ההון. על ערך החשיפה להתבסס על שינויים (במחירי האופציות הנובעים מכשל במכשיר הבסיס בהתאמה. ערך החשיפה לאופציית רכש פשוטה בפוזיצית יתר יהיה אפוא שווי השוק שלה, ועבור אופציית מכר בפוזיצית חסר יהיה שווה למחיר המימוש (Strike Price) של האופציה בניכוי שווי השוק שלה. במקרה של אופציית רכש בפוזיצית חסר או אופציית מכר בפוזיצית יתר - כשל בנכס הבסיס יביא לרווח (כלומר, חשיפה שלילית) במקום הפסד, ויביא לחשיפה בגובה שווי השוק של האופציה, במקרה

⁸ מקדמי הביטחון הפיקוחיים מוסדרים בהוראה 203, סעיפים 151-153.

⁹ ראו הוראה 208 סעיפים 718 (x-xii).

¹⁰ חוזה עתידי על מניה X, למשל, יופרד לפוזיציות יתר במניה X ולפוזיציות חסר בחשיפה לשיעור ריבית חסרת סיכון במטבע המימון בהתאמה, או חוזה החלף ריבית אופייני מיוצג על ידי פוזיציות יתר בחשיפה לריבית קבועה ופוזיציות חסר בחשיפה לריבית משתנה - או להיפך.

¹¹ במקרה ששווי השוק של נגזר האשראי הוא חיובי מנקודת המבט של מוכר ההגנה, יש להוסיף שווי שוק חיובי זה לחשיפתו של מוכר ההגנה לקונה ההגנה (סיכון אשראי של צד נגדי; ראו סעיף 30.4 בהוראה זו). מצב זה יכול בדרך כלל להתרחש אם הערך הנוכחי של פרמיות תקופתיות שהוסכם עליהם אך טרם שולמו, עולה על שווי השוק המוחלט של הגנת האשראי.

הראשון, ובגובה מחיר המימוש של האופציה בניכוי שווי השוק שלה במקרה השני. ערכי הפוזיציות שהתקבלו ייצברו, בכל המקרים, עם פוזיציות מחשיפות אחרות. לאחר הצבירה, חשיפות נטו שליליות יוגדרו בערך אפס.

30.21 ערכי החשיפה של השקעות התאגיד הבנקאי בעסקאות (כלומר, פוזיציות מדד (INDEX), איגוח, קרנות גידור או קרנות השקעה) יחושבו באמצעות אותם הכללים שנקבעו עבור מכשירים דומים בתיק הבנקאי (ראה סעיפים 30.42 עד 30.54). מכאן, שניתן לייחס את הסכום שהושקע במבנה מסוים למבנה עצמו, המוגדר כצד נגדי נפרד, לצדדים הנגדיים המתאימים לנכסי הבסיס או ללקוח בלתי ידוע, כמתואר בסעיפים 30.42 עד 30.47.

30.22 אגרות חוב מכוסות (covered bonds) המוחזקות בתיק למסחר כפופות לטיפול המתואר בסעיפים 30.38 עד 30.41.

קיצוז בין פוזיציות יתר וחסר בתיק למסחר

30.23 תאגיד בנקאי רשאי לקזז פוזיציות יתר וחסר באותה הנפקה (שתי הנפקות מוגדרות כאותה הנפקה אם המנפיק, הריבית, המטבע ומועד הפירעון זהים). לפיכך, תאגיד בנקאי רשאי להביא בחשבון פוזיציות נטו בהנפקה ספציפית למטרת חישוב החשיפה לצד נגדי מסוים.

30.24 פוזיציות בהנפקות שונות של אותו צד נגדי ניתנות לקיצוז רק כאשר פוזיציות החסר נחותה מפוזיציות היתר, או אם הפוזיציות באותה דרגת בכירות.

30.25 באופן דומה, עבור פוזיציות המגודרות באמצעות נגזרי אשראי, ניתן להכיר בגידור בתנאי שנכס הבסיס של המכשיר המגדר והפוזיציה המגודרת מקיימים את תנאי סעיף 30.24 (פוזיציות החסר היא נחותה או בדרגת בכירות שווה לפוזיציות היתר).

30.26 כדי לקבוע את דרגת הבכירות היחסית של פוזיציות, ניתן לשייך ניירות ערך לסלים רחבים של דרגות בכירות (לדוגמה, "הון", "חוב נחות" ו"חוב בכיר").

30.27 תאגיד בנקאי שלא יעמדו בנטל הקצאת ניירות ערך לסלים שונים בהתבסס על דרגת בכירות יחסית, לא יהיו רשאים להכיר בקיצוז של פוזיציות יתר וחסר בהנפקות שונות של אותו צד נגדי בחישוב החשיפות.

30.28 בנוסף, במקרה של פוזיציות המגודרות על ידי נגזרי אשראי, כל הפחתה בחשיפה לצד הנגדי המקורי תהיה מקבילה לחשיפה חדשה לספק הגנת האשראי, בהתאם לעקרונות העומדים בבסיס גישת ההחלפה כאמור בסעיף 30.14, למעט במקרה המתואר בסעיף 30.29.

30.29 כאשר הגנת האשראי היא באמצעות עסקת החלף כשל אשראי (CDS), והגורם המספק את הגנת האשראי או ישות ההתייחסות אינו ישות פיננסית, הסכום אשר ישוּיך לספק הגנת האשראי אינו הסכום שבו הופחתה החשיפה לצד הנגדי המקורי, אלא ערך החשיפה לסיכון אשראי של הצד הנגדי המחושב על פי הגישה הסטנדרטית עבור סיכון אשראי צד נגדי (SA-CCR)¹². לעניין סעיף זה, ישויות פיננסיות כוללות:

(1) מוסדות פיננסיים מפקחים, המוגדרים כחברה אם וחברות בנות שלה, כאשר כל ישות משפטית מהותית בקבוצה המאוחדת מפקחת על ידי רגולטור המטיל דרישות יציבותיות עקביות עם

¹² ראו הוראה 203A.

הנורמות הבינלאומיות. אלה כוללים, בין היתר, גופים הנתונים לפיקוח יציבותי, כגון חברות ביטוח, ברוקרים/דילרים, בנקים, מוסדות חיסכון (Thriffs) וסוחרים בחוזים עתידיים (Futures commission merchants); וכן

(2) מוסדות פיננסיים שאינם מפוקחים, המוגדרים כישויות משפטיות שעיקר עיסוקן כולל: ניהול נכסים פיננסיים, הלוואות, פקטורינג, חכירה (Leasing), מתן חיזוקי אשראי (credit enhancements), איגוח, השקעות, שירותי משמורת פיננסית, שירותי צד נגדי מרכזי, מסחר בנוסטר (Proprietary trading) ופעילויות אחרות בתחום השירותים הפיננסיים שהוגדרו על ידי מפקחים.

30.30 הקיזוז בין התיק הבנקאי והתיק למסחר אסור.

30.31 כאשר תוצאת הקיזוז היא פוזיציית חסר נטו מול צד נגדי, אין צורך לראות בחשיפה נטו זו חשיפה לעניין חשיפה גדולות (ראה סעיף 30.16).

חשיפה לריבונות ולישויות הקשורות לריבונות

30.32 כאמור בסעיף 10.7 לעיל, חשיפות של תאגיד בנקאי למדינה או לבנק ישראל פטורות מהדרישות הקבועות בהוראה זו; כמו כן, חשיפות של תאגיד בנקאי לישויות מסוג ריבונות ולבנקים המרכזיים שלהם כמפורט בסעיפים 53-56 להוראה 203 - פטורות כאמור, ובלבד שמיוחס להן משקל סיכון אפס. פטור זה חל גם על ישויות סקטור ציבורי המטופלות כריבונות על פי הוראה 203 ואשר מיוחס להן משקל סיכון אפס באופן דומה, כל חלק מחשיפה המוגן על ידי ערבות של ריבונות, או מובטח באמצעות מכשירים פיננסיים שהונפקו על ידי ריבונות, יוחרג מתחולת הוראה זו - אם מתקיימים תנאי הכשירות לשם הכרה בהפחתת סיכוני האשראי.

30.33 כאשר שתי ישויות (או יותר) שלא חל עליהן הפטור לישויות ריבונות, נשלטות על ידי ישות, או תלויות כלכלית בישות שעליה חל הפטור עבור ישויות ריבונות כפי שהוגדר בסעיף 30.32, ואין קשר אחר בין הישויות, אין חובה לראות בישויות אלה קבוצת צדדים נגדיים קשורים (בהתאם לסעיפים 10.9 עד 10.18).

30.34 עם זאת, על התאגיד הבנקאי לדווח בהוראת דיווח לפיקוח מס' 810D על חשיפות הכפופות לפטור לריבונות אם חשיפות אלה עומדות בקריטריונים להגדרה כחשיפה גדולה (ר' סעיף 10.8 לעיל).

30.35 בנוסף, אם לתאגיד הבנקאי יש חשיפה לישות פטורה המגודרת באמצעות נגזר אשראי, יהיה על התאגיד הבנקאי להכיר בחשיפה לצד הנגדי המספק את הגנת האשראי כקבוע בסעיפים 30.14 ו-30.29, על אף העובדה שהחשיפה המקורית פטורה.

חשיפות בין בנקאיות

30.36 כדי להימנע מהפרעה לתהליכי התשלום והסליקה, החשיפות הבאות אינן כפופות להוראה זו, הן למטרות דיווח והן לעניין החלת מגבלת חשיפות גדולות:

(1) חשיפות בין-בנקאיות במהלך יום העסקים (תוך-יומיות) או במהלך יום העסקים שלאחריו (T+1);

(2) חשיפות בין בנקאיות הנובעות ממהלך סליקה רגיל של עסקאות בניירות ערך, עד ל- 5 ימי עסקים או עד למועד המסירה של נייר הערך, המוקדם מביניהם.

(3) חשיפות של בעל רישיון נותן שירותי תשלום יציבותי לקבוצת צדדים נגדיים בנקאית הנובעות מתפעול כרטיסי חיוב שהונפקו על ידי קבוצת צדדים נגדיים בנקאית עבור לקוחותיה.

30.37 בנסיבות קיצון, המפקח על הבנקים יהיה רשאי לאשר חריגה ממגבלת החשיפות הבין-בנקאיות בדיעבד, זאת כדי לסייע בהבטחת היציבות בשוק הבין-בנקאי.

אגרות חוב מכוסות

30.38 אגרות חוב מכוסות הן אגרות חוב המונפקות על ידי בנק וכפופות על פי חוק לפיקוח ציבורי מיוחד שנועד להגן על מחזיקי אגרות החוב. את התמורה הנובעת מהנפקת אגרות חוב אלה יש להשקיע על פי חוק בנכסים אשר במהלך כל תקופת תקפותן של אגרות החוב מסוגלים לכסות חובות הקשורים לאגרות החוב, ואשר במקרה כשל של המנפיק, ישמשו על פי סדר העדיפויות להחזר הקרן ולתשלום הריבית הצבורה.

30.39 לאגרת חוב מכוסה העומדת בתנאים שנקבעו בסעיף 30.40 ניתן לייחס ערך חשיפה שלא יפחת מ-20% מהערך הנומינלי של החזקות התאגיד הבנקאי באגרת החוב המכוסה. לאגרות חוב מכוסות אחרות יש להקצות ערך חשיפה השווה ל 100% מהערך הנומינלי של החזקות התאגיד הבנקאי באג"ח המכוסה. הצד הנגדי שאליו מיוחס ערך החשיפה הוא התאגיד הבנקאי המנפיק.

30.40 כדי להיות כשיר לייחוס ערך חשיפה הנמוך מ- 100%, על אגרת החוב מכוסה לקיים את כל התנאים הבאים:

(1) על אגרת החוב לעמוד בהגדרה הכללית המפורטת 30.38.

(2) מאגר נכסי הבסיס חייב להיות מורכב אך ורק מאלה:

(א) חובות של ריבונות, של הבנקים המרכזיים שלהם, ישויות סקטור הציבורי או בנקים רב צדדיים לפיתוח, או חובות בערבות של גופים אלה;

(ב) חובות המובטחים במשכנתא על נדל"ן למגורים, הכשירים למשקל סיכון של 35% או פחות על פי מסגרת הלימות ההון שחלה, ואשר להם שיעור מימון של 80% או פחות; ו/או

(ג) חובות המובטחים על ידי נדל"ן מסחרי, הכשירים למשקל סיכון של 100% או פחות על פי מסגרת ההלימות ההון שחלה, ואשר להם שיעור מימון של 60% או פחות.

(3) על הערך הנומינלי של מאגר הנכסים שהוקצה על ידי המנפיק למכשיר אגרת החוב המכוסה לעלות על הערך הנומינלי הנותר של אגרת החוב ב- 10% או יותר. ערך מאגר הנכסים למטרה זו אינו צריך להיות זה שנדרש במסגרת החקיקה. עם זאת, אם במסגרת החקיקה לא נקבעה דרישה של 10% לפחות, על התאגיד הבנקאי המנפיק לגלות לציבור באופן שוטף כי מאגר הנכסים שלו עומד בפועל בדרישת 10%. בנוסף לנכסים העיקריים הרשומים בסעיף 30.40(2), הביטחונות הנוספים עשויים לכלול נכסים חלופיים (מזומנים או נכסים נזילים וחסרי סיכון לטווח קצר, המוחזקים כחלופה לנכסים העיקריים כדי למלא את המאגר המכסה למטרות ניהול) ונגזרים שנכרתו למטרת גידור הסיכונים הנובעים מתוכנית אגרת החוב המכוסה.

30.41 על מנת לחשב את שיעור המימון המרבי הנדרש עבור נדל"ן למגורים ונדל"ן מסחרי כאמור בסעיף 30.40, יש לעמוד בדרישות התפעוליות הכלולות בגישת המודלים המתקדמים במסגרת הלימות ההון שחלה לגבי שווי שוק אובייקטיבי של בטחונות ותדירות השערות. יש למלא אחר התנאים המפורטים בסעיף 30.40 ממועד יצירת אגרת החוב המכוסה ועד למועד פירעונה.

מכשירי השקעה משותפת, מכשירי איגוח ומבנים אחרים

30.42 תאגיד בנקאי יביא בחשבון חשיפות גם כאשר קיים מבנה בין התאגיד הבנקאי לחשיפות, כלומר, גם כאשר התאגיד הבנקאי משקיע במבנים באמצעות ישות אשר לה עצמה יש חשיפות לנכסים (להלן "נכסי הבסיס"). על התאגיד הבנקאי לייחס את סכומי החשיפה, כלומר את הסכום שהושקע במבנה מסוים, לצדדים נגדיים ספציפיים, על פי הגישה המתוארת להלן. מבנים מעין אלו כוללים קרנות, עסקאות איגוח ומבנים אחרים אשר להם נכסי בסיס.

30.43 תאגיד בנקאי רשאי לייחס את סכום החשיפה למבנה עצמו, שיוגדר כצד נגדי נפרד, אם ביכולתו להוכיח כי סכום החשיפה של התאגיד הבנקאי לכל נכס בסיס במבנה אינו עולה על 0.25% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי, תוך התחשבות רק באותן חשיפות לנכסי בסיס הנובעות מההשקעה במבנה עצמו ותוך שימוש בערך החשיפה המחושב לפי סעיפים 30.49 ו-30.50.¹³ במקרה זה, התאגיד הבנקאי אינו נדרש להרים את מסך המבנה (to look through) כדי לזהות את נכסי הבסיס.

30.44 תאגיד בנקאי נדרש להרים את מסך המבנה כדי לזהות את נכסי הבסיס שעבורם ערך החשיפה שווה או עולה על - 0.25% מהון רובד 1. במקרה זה, יש לזהות את הצד הנגדי המתאים לכל אחד מנכסי הבסיס כך שניתן יהיה להוסיף את החשיפות הללו לכל חשיפה אחרת, ישירה או עקיפה, לאותו צד נגדי. ניתן לייחס את סכומי החשיפה של התאגיד הבנקאי לנכסי הבסיס הנמוכים מ-0.25% מהון רובד 1 למבנה עצמו (כלומר, מותרת הרמת מסך חלקית חלקית).

30.45 אם התאגיד הבנקאי אינו מסוגל לזהות את נכסי הבסיס של מבנה:

(1) כאשר הסכום הכולל של חשיפתו אינו עולה על 0.25% מהון רובד 1, על התאגיד הבנקאי לייחס את סכום החשיפה הכולל של השקעתו למבנה;

(2) בכל מקרה אחר, עליו לייחס את סכום החשיפה הכולל לצד נגדי "לא ידוע".

30.46 תאגיד בנקאי נדרש לצבור את כל החשיפות הלא ידועות כאילו הן קשורות לצד נגדי יחיד (הלקוח הלא ידוע), ועליו תחול מגבלת החשיפות הגדולות.

30.47 כאשר גישת הרמת מסך אינה נדרשת על פי סעיף 30.43, התאגיד הבנקאי נדרש בכל זאת להיות מסוגל להוכיח כי שיקולי ארביטראז' רגולטורי לא השפיעו על ההחלטה האם להרים את המסך או לא – למשל, שהתאגיד הבנקאי לא עקף את מגבלת החשיפות גדולות באמצעות השקעה במספר עסקאות שאינן מהותיות כל אחת בפני עצמה, אך להן נכסי בסיס זהים.

30.48 אם אין צורך ליישם את גישת הרמת המסך בהתאם לאמור לעיל, חשיפת התאגיד הבנקאי למבנה תהיה הסכום הנומינלי שהשקיע במבנה.

30.49 כאשר נדרשת גישת הרמת מסך על פי הסעיפים לעיל, ערך החשיפה המיוחס לצד הנגדי שווה לחלק היחסי שהתאגיד הבנקאי מחזיק במבנה, מוכפל בערך של נכס הבסיס שבמבנה. כך, תאגיד בנקאי המחזיק בנתח של 1% ממבנה המושקע ב-20 נכסים, והערך של כל אחד מהנכסים הוא 5, חייב לייחס חשיפה בערך של 0.05 לכל אחד מהצדדים הנגדיים. את החשיפה לצד נגדי יש להוסיף לכל חשיפה אחרת, ישירה או עקיפה, שיש לתאגיד הבנקאי כלפי אותו צד נגדי.

¹³ בהגדרה, מבחן נדרש זה מתקיים אם ההשקעה הכוללת של הבנק במבנה נמוכה מ- 0.25% מהון רובד 1 שלו.

30.50 כאשר נדרשת גישת הרמת מסך על פי הסעיפים לעיל, ערך החשיפה לצד הנגדי נמדד עבור כל שכבה במבנה, בהנחת חלוקת הפסדים יחסית בקרב המשקיעים בשכבה הבודדת. כדי לחשב את ערך החשיפה לנכס הבסיס, על התאגיד הבנקאי:

(1) בשלב ראשון, יש לקחת את הנמוך מבין ערך השכבה בה התאגיד הבנקאי משקיע והערך הנומינלי של כל נכס בסיס הנכלל בתיק נכסי הבסיס.

(2) בשלב השני, על התאגיד הבנקאי להכפיל את החלק היחסי של השקעתו בשכבה בערך שנקבע בשלב הראשון לעיל.

30.51 על התאגיד הבנקאי לזהות צדדים שלישיים שעשויים להוות גורם סיכון נוסף הגלום במבנה עצמו ולא בנכסי הבסיס. צד שלישי מעין זה עלול להוות גורם סיכון ליותר ממבנה אחד שבו משקיע התאגיד הבנקאי. דוגמאות לתפקידים שממלאים צדדים שלישיים מעין אלו כוללים: יזם/מנפיק (Originator), מנהל קרן, ספק נזילות וספק הגנת אשראי.

30.52 לזיהוי גורם סיכון נוסף יש שתי השלכות:

(1) ההשלכה הראשונה היא שתאגיד בנקאי חייב לקשור בין השקעות במבנים בהם קיים גורם סיכון משותף כדי ליצור קבוצת צדדים נגדיים קשורים. במקרים אלו, המנהל ייחשב לצד נגדי נפרד, כך שסכום השקעות התאגיד הבנקאי בכל הקרנות המנוהלות על ידי אותו מנהל יהיה כפוף למגבלת החשיפות הגדולות, וערך החשיפה יהיה שווה לערך הכולל של ההשקעות השונות. אך במקרים אחרים, ייתכן כי זהות המנהל אינה מהווה גורם סיכון נוסף - למשל, אם המסגרת המשפטית המכסה את האסדרה של קרנות מסוימות מחייבת הפרדה בין הישות המשפטית המנהלת את הקרן לבין הישות המשפטית שיש לה משמורת (Custody) על נכסי הקרן. במקרה של מוצרים פיננסיים מובנים, ספק הנזילות או מממן של תכניות לטווח קצר (ABCP - asset-backed commercial paper conduits and SIVs structured investment vehicles) עשויים להצדיק בחינה כגורם סיכון נוסף (כאשר ערך החשיפה הוא הסכום שהושקע). באופן דומה, בעסקות סינתטיות, ספקי ההגנה (מוכרי הגנה באמצעות CDS או ערבויות) עשויים להוות מקור סיכון נוסף וגורם משותף המחובר בין מבנים שונים (במקרה זה, ערך החשיפה יהיה ערך האחוזים מתיק הבסיס).

(2) ההשלכה השנייה היא שתאגיד בנקאי עשוי להוסיף את השקעותיו במערך של מבנים קשורים לצד שלישי המהווה גורם סיכון משותף לחשיפות אחרות (כגון הלוואה) שיש לתאגיד הבנקאי לאותו צד שלישי. השאלה האם יש להוסיף את החשיפות למבנים אלה לכל חשיפה אחרת לאותו צד שלישי, תלויה בשיקול הדעת ובחינת כל מקרה לגופו בהתאם למאפיינים הספציפיים של המבנה והתפקיד אותו ממלא הצד השלישי. בדוגמה של מנהל הקרן, ייתכן שאין הכרח להוסיף את החשיפות מכיוון שמרמה פוטנציאלית לא בהכרח תשפיע על החזר הלוואה. ההערכה עשויה להיות שונה כאשר הסיכון לערך ההשקעות בנכסי הבסיס של המבנים נובע ממקרה של כשל של צד שלישי. למשל, במקרה של ספק הגנת אשראי, מקור הסיכון הנוסף לתאגיד הבנקאי המשקיע במבנה הוא כשל של ספק הגנת האשראי. על התאגיד הבנקאי להוסיף את ההשקעה במבנה לחשיפות הישירות לספק הגנת האשראי, מכיוון ששתי החשיפות עשויות להתגבש להפסדים במקרה בו ספק ההגנה כשל (התעלמות מהחלק המכוסה של החשיפות עלולה להוביל למצב הלא רצוי של חשיפה גבוהה לסיכון ריכוזיות כלפי מנפיקי בטוחות או ספקי הגנת אשראי).

30.53 תאגיד בנקאי יכול לראות במספר צדדים שלישיים כגורמים אפשריים לסיכון נוסף. במקרה זה, על התאגיד הבנקאי ליחס לכל אחד מהצדדים השלישיים את החשיפה הנובעת מההשקעה במבנים הרלוונטיים.

30.54 הדרישה המפורטת בסעיף 30.48 להכרה בסיכון מבני הגלום במבנה, במקום בסיכון הנובע מחשיפות הבסיס, אינה תלויה במסקנה העולה מהערכה הכללית לגבי סיכונים נוספים.

חשיפות לצדדים נגדיים מרכזיים

30.55 חשיפות תאגידים לצדדים נגדיים מרכזיים כשירים (QCCPs)¹⁴ הקשורות לפעילויות סליקה פטורות מהוראה זו. עם זאת, חשיפות אלו כפופות לדרישות הדיווח לפיקוח המפורטות בהוראת הדיווח לפיקוח מס' 810D בנושא.

30.56 במקרה של צד נגדי מרכזי שאינו כשיר, על התאגיד הבנקאי למדוד את החשיפה כסכום של חשיפות הסליקה כאמור בסעיף 30.58 ושל החשיפות שאינן חשיפות סליקה כאמור בסעיף 30.60, וכן לעמוד במגבלת החשיפות הגדולות הכללית של 15% מתוך הון רובד1.

30.57 העיקרון של "צדדים נגדיים" כאמור בסעיפים 10.9 עד 10.18 אינו חל בהקשר של חשיפה לצדדים נגדיים מרכזיים הקשורה ספציפית לפעילויות סליקה.

30.58 על התאגיד הבנקאי לזהות חשיפות לצד נגדי מרכזי הנובעות מפעילויות סליקה ולסכם חשיפות אלו. החשיפות הנובעות מפעילויות סליקה מופיעות בטבלה הבאה, יחד עם ערך החשיפה בו יש להשתמש:

טבלה 1 - חשיפות הקשורות לפעילויות סליקה

סוג החשיפה	ערך החשיפה
חשיפות מסחר	יש לחשב את ערך החשיפה של חשיפות מסחר באמצעות כללי המדידה לחשיפה שנקבעו בחלקים אחרים בהוראה זו ובהתאם לסוג החשיפות (למשל באמצעות שיטת SA-CCR עבור חשיפות נגזרים)
ביטחונות ראשוניים מופרדים	ערך החשיפה הוא אפס ¹⁵
ביטחונות ראשוניים שאינם מופרדים	ערך החשיפה הוא הסכום הנומינלי של הביטחונות הראשוניים שהועמדו

¹⁴ ההגדרה של "צדדים נגדיים מרכזיים כשירים" (QCCP) לעניין חשיפות גדולות זהה לזו המשמשת למטרות דרישת הון מבוססות סיכון. "צד נגדי מרכזי כשיר" (QCCP) הוא ישות בעלת רישיון לפעול כצד נגדי מרכזי (CCP) (כולל רישיון שניתן בדרך לאישור פטור), המורשה על ידי המפקח המתאים לפעול ככזה ביחס למוצרים המוצעים על ידו. הדבר כפוף להוראה כי ה-CCP ממוקם ונתון לפיקוח יציבותי בתחום שיפוט בו קבע המפקח הרלוונטי כללים ותקנות מקומיים, וציין בפומבי כי הם חלים על ה-CCP באופן שוטף, התואמים לעקרונות הוועדה למערכות תשלומים וסליקה (CPSS) ושל הארגון הבינלאומי של רשויות לניירות ערך (IOSCO) לגבי תשתיות השווקים הפיננסיים.

¹⁵ כאשר הביטחונות הראשוניים (IM) שהועמדו מרוחקים מפשיטת רגל של הצד הנגדי המרכזי - במובן זה שהם מופרדים מהחשבוניות של הצד הנגדי המרכזי עצמו, למשל כאשר הביטחונות הראשוניים מוחזקים למשמורת על ידי צד שלישי (Custodian) - הבנק אינו יכול להפסיד סכום זה במקרה כשל של הצד הנגדי המרכזי; לפיכך ניתן לפטור את הביטחונות הראשוניים שהועמדו על ידי התאגיד הבנקאי ממגבלת החשיפות הגדולות.

העברות ממומנות מראש (Pre-funded) לקרן סיכונים	ערך החשיפה הוא הסכום הנומינלי של ההעברות הממומנות ¹⁶
העברות לא ממומנות מראש (unfunded) לקרן סיכונים	ערך החשיפה הוא אפס
החזקה במניות	ערך החשיפה הוא הסכום הנומינלי ¹⁷

30.59 לגבי חשיפות הנובעות משירותי סליקה (התאגיד הבנקאי פועל כחבר מסלקה או שהוא לקוח של חבר מסלקה), על התאגיד הבנקאי לקבוע את הצד הנגדי אליו יש לייחס את החשיפות באמצעות יישום הוראות דרישות ההון מבוסס סיכון.¹⁸

30.60 סוגים אחרים של חשיפות שאינן קשורות ישירות לשירותי סליקה המסופקים על ידי הצד הנגדי המרכזי, כגון מכשירי מימון, מסגרות וקווי אשראי, ערבויות וכדומה, יש למדוד על פי הכללים המפורטים בהוראה זו, בדומה לכל סוג אחר של צד נגדי. חשיפות אלה יצורפו יחדיו ויהיו כפופות למגבלת החשיפות הגדולות.

40. לא אומץ.

תחילה והוראות מעבר

- (א) תחילת הוראה זו, ביום 1 ביולי 2026 (להלן - "יום התחילה"); ואולם תאגיד בנקאי רשאי ליישם הוראה זו לפני יום התחילה, ובלבד שיישם את כל דרישות ההוראה בכללותן.
- (ב) נוצרה חריגה ממגבלת חשיפה גדולה בגין חשיפה קיימת, כתוצאה מכניסה לתוקף של הוראה זו, יוקטן סכום החריגה בשיעורים רבעוניים שווים תוך שנתיים מיום התחילה.
- (ג) על אף האמור בסעיף קטן (א) לעיל, רשאי התאגיד הבנקאי ליישם את האמור ברישא סעיף 30.44 לעיל, לפי סף העולה על 0.5% מהון רובד 1 של התאגיד הבנקאי במקום 0.25%, וזאת עד ליום 1 ביולי 2027.

טבלת עדכונים

חוזר 06 מס'	גרסה	פרטים	תאריך
2811	1	חוזר מקורי	03/02/2025
2832	2	עדכון	28/12/2025

¹⁶ יתכן שיהיה צורך לעדכן את ערך החשיפה עבור העברות ממומנות מראש לקרן הסיכונים, אם הוא חל גם עבור צדדים נגדיים מרכזיים כשירים ולא רק עבור צדדים נגדיים מרכזיים שאינם כשירים.

¹⁷ אם החזקות מניות מנוכות מרמת ההון עליה מבוססת מגבלת החשיפות הגדולות, אזי יש לנכות חשיפות אלו מהגדרת החשיפה לצד נגדי מרכזי (CCP).

¹⁸ ראה הוראות 203, A.203.